

**TIL VA ADABIYOT
TA'LIMI**

“Filologiya va pedagogika”
ilmiy-metodik jurnali
Oliy attestatsiya komissiyasi
Rayosatining 2024-yil 30-noyabrdagi
364/5-qarori bilan
10.00.00 – Filologiya va
13.00.00 – Pedagogika fanlari
bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari
(PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini
chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy
nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

**2025-yil
14 (18)-son**

e-ISSN 3060-4885

FILOLOGIYA VA PEDAGOGIKA

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNALI**

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ
ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА ДОШКОЛЬНОГО И
ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ФИЛОЛОГИЯ И ПЕДАГОГИКА

PHILOLOGY AND PEDAGOGY

SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL
ELECTRONIC JOURNAL OF THE
MINISTRY OF PRESCHOOL AND
SCHOOL EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Ushbu sonda

Shavkat rahmon
she'riyatida oksimoron
qo'llanilishi

27
bet

Sharq va G'arb
orasidagi ustoz-shogird
an'anasi

71
bet

Navoiy manob-
holotlarida
zullisonaynlik va
ko'ptillilik masalalari

76
bet

Развитие
аналитического
мышления студентов на
практических занятиях
по предмету «Общее
языкознание»

117
bet

TIL VA ADABIYOT TA'LIMI

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi Axborot va
ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan 2024-yil
19-avgustda 360240-raqami
bilan davlat ro'yxatidan
o'tkazilgan.

2025-yil
14 (18)-son

e-ISSN 3060-4885

MAS'UL MUHARRIR
Nargiza Sotvoldiyeva

MUHARRIRLAR:
Shahobiddin Rasulov
Najmiddin Ermatov
Emma Torosyan
Shaxina Muxamedjanova
Muxlisa Do'stmuhamedova

SAHIFALOVCHI
Gulnoza Valiyeva

Tahririyat manzili:
100011, Toshkent shahri
Navoiy ko'chasi 30-uy.
Telefon: (55) 510-28-44,
(77) 358-57-67
e-mail: til_adabiyot@umail.uz
vab-sayt: www.tilvaadabiyot.uz

Materiallar
@FilologiyaPedagogikaBot
orqali qabul qilinadi.

Elektron jurnal 28.11.2025 da
nashr etildi.

MUASSIS
O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi
"Til va adabiyot ta'limi"
davlat korxonasi

FILOLOGIYA VA PEDAGOGIKA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNALI

TAHRIR HAY'ATI:

10.00.00 – FILOLOGIYA

E'zozxon Karimova
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab
ta'limi vaziri

Farhod Boqiyev
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab
ta'limi vaziri o'rinbosari

Azizbek Turdiyev
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab
ta'limi vaziri o'rinbosari

Farrux Jabborov
"Til va adabiyot ta'limi" – "Преподавание языка и
литературы" –

"Language and literature teaching" jurnali bosh
muharriri

Baxtiyor Mengliyev
Toshkent Amaliy fanlar universiteti tadqiqotchi-
professori, filologiya fanlari doktori

Baxtiyor Doniyorov
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
Nurafshon filiali

professori, filologiya fanlari doktori

Anatoliy Lixodziyevskiy
O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti professori, filologiya fanlari doktori

Oksana Gibraltarskaya
O'zbekiston Milliy universiteti
professori, filologiya fanlari doktori

Sherzod Atamuradov
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

Ranusha Atayeva
O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi
universiteti katta o'qituvchisi, filologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori

Mohichexra Boltayeva
O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali dotsenti,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Muxtarbay Kurbanov
Nukus davlat pedagogika instituti dotsenti,
filologiya fanlari doktori

Iroda Nasimova
O'zbekiston Jurnalistika va ommaviy
kommunikatsiyalar universiteti katta o'qituvchisi,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

Dilmurod Teshaboyev
Farg'ona davlat universiteti boshlang'ich ta'lim
uslubiyati kafedrasida dotsenti, filologiya fanlari
doktori

Gulhida Ikromova
Farg'ona davlat universiteti boshlang'ich ta'lim
uslubiyati kafedrasida katta o'qituvchisi, filologiya
fanlari bo'yicha falsafa doktori

Aziza Axmedova

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi
o'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti
katta ilmiy xodimi

13.00.00 – PEDAGOGIKA

Qozoqboy Yo'ldoshev
Toshkent Amaliy fanlar universiteti professori,
pedagogika fanlari doktori

Gulnora Mansurova
Toshkent davlat iqtisodiyot
universiteti dotsenti, falsafa fanlari doktori

Xadicha Muxitdinova
O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti professori,
pedagogika fanlari doktori

G'ofir Hamroyev
Toshkent Amaliy fanlar universiteti tadqiqotchi-
professori, pedagogika fanlari doktori

Sevara Ziyayeva
O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti dotsenti,
filologiya fanlari doktori

Indira Narkulova
O'zbekiston Respublikasi Jamoat
xavfsizligi universiteti katta o'qituvchisi,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Abduvali Daminov
O'zbekiston Milliy universiteti
ijtimoiy fanlar fakulteti huquqiy fanlar kafedrasida
katta o'qituvchisi

Gulnoza Uzokova
Qarshi davlat universiteti professori,
pedagogika fanlari nomzodi

Lola Akramova
Toshkent davlat tibbiyot universiteti o'zbek tili va
xorijiy tillar, pedagogika kafedrasida dotsenti

Zulfiya Ortiqova
Farg'ona davlat universiteti boshlang'ich ta'lim
uslubiyati kafedrasida katta o'qituvchisi, pedagogika
fanlari bo'yicha falsafa doktori

Pulotjon Qaxorov
Samarqand davlat universitetining
Urgut filiali dotsenti

Dilafroz Asqarova
Farg'ona davlat universiteti maktabgacha ta'lim
kafedrasida o'qituvchisi,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining
2024-yil 30-noyabrdagi 364/5-qarori bilan 10.00.00 – Filologiya va 13.00.00 – Pedagogika fanlari bo'yicha
doktorlik dissertatsiyalari (PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashr.

M U N D A R I J A

10.00.00 – FILOLOGIYA

Nasim Ochilov. Ma'naviy-axloqiy shaxs timsolining badiiy adabiyotda tasvirlanishi.....	4
Nafisa Karimova. "Adabiyot qoidalarida" ijodkorlik mavzusining yoritilishi	6
Ergash Boborajabov. Virtual olam jozibadorligiga qaramlikning davlat xizmatchilarida qaror qabul qilish samaradorligiga ta'siri	7
Jumagul Suvonova. Charos Boqiyeva. "Alpomish" dostonining mustaqillik davrida o'rganilishi	8
Abdullaxon Sulaymonov. Gulchehra Qo'lyiyeva. Ulug'bek Hamdam ijodida ramziylik ("Na'matak" asari misolida).....	10
To'lqin Allayorov. Tilshunoslik va adabiyotshunoslik rivojlanishida lingvopoetika fanining amaliy ahamiyati va dolzarbligi	11
Gulruh Ne'matova. Matbuotda turizm yo'nalishlarini targ'ib qilish va yoritish metodikasi	13
Shoira Islomova. Frazelogik birliklarning shevalardagi ifodasi.....	14
Shuxrat Lolayev. "Uloqda" hikoyasida tarixiylik tamoyili va ma'rifatparvarlik konsepsiyasi	16
Mahfuzaxon Xomidova. Intertekstuallikka lingvokulturologik yondashuv	17
Feruzha Hafizova. "Ayrishox" qissasida tabiat poetikasi va ramziy obrazlar talqini.....	19
Elyor Matchanov. Milliy identiklikning zamonaviy yapon adabiyotidagi ahamiyati	20
Parvina Nabiyeva. Dunyo assotsiativ tadqiqotlari tajribasi va o'zbek tilidagi assotsiativ maydon.....	22
Gulnoza Xushvaqtova. Badiiy asarlar tarjimalarida ekzotizmlar, realiyalar va ramzlarning lingvosemiotik vazifalari	24
Asqarali Madaliyev. Jadid adabiyotida milliy ma'rifat va sog'lom jamiyat konsepsiyasi	26
Dilovar Ibragimova. Shavkat Rahmon she'riyatida oksimoron qo'llanilishi	27
Aziza Xudoynazarova. Abduvali Musayev. G'afur G'ulom nasrining lingvopoetik mohiyati va ularni o'qitish jarayonidagi samarali yondashuvlar	29
Shaxnoza Norkulova. Ra'no Alimardanova. Alisher Navoiy asarlarining nomlari: tarjima, ta'rif va muvofiqlik	30
Нигора Абдурашитова. Сравнительный анализ русского и узбекского героического эпоса на примере «Слова о полку Игореве» и дастана «Алпамыш»	31
Адолат Бобо-Хожаева. Современные подходы в лингвистических исследованиях: цифровые методы анализа вторичных тюркских заимствований (арабизмов и персидизмов) в русском языке.....	32
Арзайым Ибрагимова. Диалектная вариативность существительных как источник стилистически маркированных фоновариантов на примере английского, русского и каракалпакского языков	34
Вероника Маткурбонова. Композиция системы образов в романе А.Б.Сальникова «Оккультрегер».....	36
Эльвира Минибаева. Анна Шереметьева. Основные единицы русской словообразовательной системы.....	37
Виктория Пулатова. Специфика образа протагониста в антиутопии Д.Лавгроува «Дни»	39
Шахло Рашидова. Переходность в классификации частей речи и феномен синкретизма	40
Зумрад Ахмедова. Гульчехра Давлятова. Знаки как элемент национальной культуры	42
Немат Сабиров. Путевые записки о Средней Азии XVIII – начала XIX века в русской литературной традиции.....	44
Валентина Хегай. Антропоцентризм русских пословиц с гендерной семантикой.....	45
Дильфуза Хусенова. Номинации человека в микроконтексте в узбекском и русском языках	47
Умида Юлбарсова. Наргиза Усанова. Прагматика благодарности и извинения в молодежном дискурсе.....	49
Mahfuza Muxtorova. Shafoat Termiziy she'riyatida badiiy san'atlarning o'рни.....	50
Ulug'bek Hamdamov. Kundaliklar haqida ayrim mulohazalar.....	52
Mohira Hayitova. Murakkab sport turlariga oid atamalarining leksik-semantik tahlili va ularga zamonaviy yondashuvlar	54
Bahora Sadikova. Italian tilida antonimlarning lingvosemantik tahlili	56
Jamoliddin Temirov. Maxmurning "Qissayi qishloqi xarobi Hapalak" she'ri tahlili	57
Umida Imomova. Lingvokulturologik kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy usullari	58
Akbar Ruziyev. Zamonaviy tilshunoslikda "sotsiopragmatika" tushunchasi va uning mohiyati.....	60
Farangiz Anvarova. Den Braun romanlari tarjimasidagi leksik muammolar.....	61
Shahnoza Abrayeva. Tibbiy morfemalarning nutqda namoyon bo'lish xususiyatlari va ularni semantik sinflarda tahlil qilish.....	64
Sadoqat Odilova. Bosh qahramon xarakterini ochishda ikkinchi darajali personajlarning funksional roli	66
Latofat Cho'lliyeva. Turk adabiyotshunosligida navoiy merosining o'rganilishi: yetakchi yo'nalishlar.....	68
Dilafuz Qalandarova. Sharq va G'arb orasidagi ustoz-shogird an'anasi.....	71
Shohista Erkinova. O'zbek xalq ertaklarida ijobiy xarakterdagi kampir obrazining badiiy talqini.....	72
Manzura Tuychiyeva. Xitoy va o'zbek tillarida zoonim frazeologik birliklarning milliy-madaniy xususiyatlari	74
Farruxbek Olim. Navoiy manoqib-holotlarida zullisonaynlik va ko'ptillilik masalalari	76
Nodira Musayeva. Reuters hamda Sinhua axborot agentliklari faoliyati (sayt tahlili misolida)	79
Nosir Mirjonov. Tibbiy diskursda atamalarining kognitiv modellari va ularning shakllanish dinamikasi.....	80
Ma'suma Mo'minova. Ruxshona Teshayeva. Alisher Navoiyning Shoh Garib Mirzoga bag'ishlab yozgan tarkibband marsiyasi tahlili.....	82
Nasiba Hasanova. Lexical-Semantic Classification of Anathematic Units in English and Uzbek Languages.....	84
Dildora SAFAROVA. Linguocognitive Interpretation of Ecological Units in English Literary Texts.....	86
Iroda Nasimova. Taqriz.....	88
Yuldash Ibragimov. Qoraqalpog'iston o'zbek shevalari leksikasining tadqiqi.....	89
Zamira Ibragimova. Qoraqalpog'iston o'zbek shevalariga turkiy tilli xalqlarning lingvomadaniy ta'siri.....	91
Shuxrat Abdullayev. O'zbek va qoraqalpoq tillarida "yurak" asosli frazemalarning uslubiy-semantik xususiyatlari	92

8. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. – Chicago: University of Chicago Press, 1980.
9. Rossi M. Lingua, Cultura e Cognizione nel Mediterraneo. – Florenzia: Firenze University Press, 2014.
10. Rainer F., Grossmann M. Linguistica italiana. Bologna: il Mulino, 2019.
11. Voghera M. Aspetti semantici del lessico italiano. – Roma: Carocci, 2017.

Jamoliddin TEMIROV,

Toshkent davlat tibbiyot universiteti o'qituvchisi

MAXMURNING “QISSAYI QISHLOQI XAROBI HAPALAK” SHE'RI TAHLILI

Annotatsiya. Qo'qon adabiy muhitining zabardast ijodkori Maxmur Mulla Shermuhammad o'g'li Maxmur she'riyati, ularda ifodalangan davr ijtimoiy voqeligidaning badiiy talqini masalasi hunuzgacha o'z ilmiy yechimini topgan emas. Shu nuqtayi nazardan ushbu maqolada shoirning ijtimoiy hayot tasvirlangan “Hapalak” she'ri mustaqil yondashuv asosida tahlilga tortilgan.

Kalit so'zlar: “Hapalak”, davr va zamon, ramziy obraz, achchiq kulgu, majoz, xarob, satira, ijtimoiy hayot.

Annotation. The poetry of the outstanding creator of the Kokand literary environment, Mahmud Mulla Shermuhammad ugli Makhmur, and the artistic interpretation of the social reality of that time expressed in it, have not yet received their scientific solution. From this perspective, this article presents an independent, well-founded analysis of the poet's poem “Hapalak”, which depicts social life.

Keywords: “Hapalak”, era and time, symbolic image, satirical laughter, metaphor, ruin, satire, social life.

Аннотация. Поэзия выдающегося творца кокандской литературной среды Махмуда Муллы Шермухаммеда углы Махмура и выраженная в ней художественная интерпретация общественной действительности того времени до сих пор не получили своего научного решения. С этой точки зрения в данной статье представлен самостоятельный, обоснованный анализ поэмы поэта «Хапалак», описывающей общественную жизнь.

Ключевые слова: «Хапалак», эпоха и время, символический образ, сатирический смех, метафора, руины, сатира, общественная жизнь.

Ona yurt go'zalligini, o'ziga xosliklarini har bir ijodkor o'z qarashidan kelib chiqib kashf qiladi va o'zi bilgan dunyo orqali bu narsalarni o'z ijodida yoritishga intiladi. Shunga ko'ra, qaysi bir ijodkor o'z she'rlarida oddiy tikan vositasida o'zgachalikni, go'zallikni ifodalasa, boshqa bir ijodkorlar, Maxmur kabilar qora ranglar orqali o'quvchiga oqlikni, soflikni, Vatanga bo'lgan muhabbatni yetkazishga harakat qiladi hamda bu ijodiy namunalar davr va zamon holatidan kelib chiqishi hech kimga sir emas. Qo'qon adabiy muhitida ijod qilgan shoirlar ham bu jarayonlardan ichida qaynashgan. Bu davrning o'ziga xususiyatlaridan biri ijodkorlar achchiq kulgu vositasida Vatanning ayanchli tasvirini, asl holatini ko'rsatishda keng foydalanishgan. Vatan, vatanparvarlik kabi tuyg'ularni bor bo'yicha ko'rsatish, tasvirlash ijodkordan juda katta jasoratni talab qilgan. Asl voqelikni berishga harakat qilganlar esa bu yo'lda majozdan keng foydalanishgan. Majozning yuksak namunasini davr muhitidagi Gulxaniyning “Zarbulmasal” ida ko'rishimiz mumkin. Gulxaniy Yodgor po'stindo'z, Xolboqi misgar, Zokirboy kafshfurush kabi insonlarning Tuya, Sangpush, Chayon singari hayvon va hasharotlar timsollarida berilishi va ramziy obrazlarning tilida xalq tilida mashur bo'lgan maqol, ifodaviy birliklarning o'ziga xosda berilishi majozning eng yuksak namunasini yuzaga keltirgan. Asarda berilgan har bir voqea-hodisa, masalning “Zarbulmasal”da o'z yuki bor.

Asardagi bosh g'oyani adabiyotshunoslar “yolg'iz Farg'ona viloyatida emas (!), umuman Movarounnahrda vayronagarchilikning hukmronligini ko'rsatish va uni fosh etish” [1: 204] deb aytib keladilar. Gulxaniy, Maxmur singari ijodkorlar Vatan, vatanparvarlikni ifodalashda, bu so'zlarga juda kam miqdorda murojaat qilishgan. Ijodkorlar asl inja tuyg'ular qalbdagi bo'ladi degan qoidalarga amal qilishganday, go'yo. Maxmur vatan taqdiriga befarq bo'lmagan inson sifatida, mamlakat aholisining kechirayotgan azob-uqubatli hayotini, mamlakat taqdiriga, insonlarning taqdiriga bepisandlik bilan qaragan xonlikka, xalqning mashaqqatli turmushini tasvirlashda ancha qayg'u chekkani sir emas.

Maxmur ham davr adabiy muhitidagi ustozlari, zamondoshlari izidan borib Vatanga bo'lgan hisslarini asosan,

qora tasvirlar orqali berishga intilgan. Bu jihatdan, Maxmur Hapalak ahliga atab yozgan she'ri alohida xarakterlidir. Zero, bizningcha, Hapalak Vatan ichidagi Vatan bo'lib, undagi g'am-hasaratlar ruhan ijodkorini ezib yuborgan va Maxmur bu dardlarni she'rida tasvirlashga, Vatanning boshidagi bu ko'rguliklarni yoritishga harakat qilgan. To'liq nomi “Dar sifati qishloqi Hapalak ba mahdum Maxmur taalluq yofta” (Maxmur mahdum aloqador bo'lgan Hapalak qishlog'ining sifati) bo'lgan she'ri an'anaviy yo'lda murojaat bilan boshlanib, “Jahondori zafar” ya'ni, ulkan g'alabalarning g'olibi, jahonni egallagan shaxsga, Amir Umarxonga atab yozadi. U taqdirning, “davri falak” ning yorug'ligi, ziyosi ekanligini qayd etadi. Bir so'z bilan aytganda, amirga maqtovlar yog'diradi. Ikkinchi satrdan esa, birdan xarob Hapalakning qissasiga quloq sol deb, maqtaluvchi shaxsga keskin murojaat qiladi. Maxmurga xos bo'lgan kuchli satira aynan shu she'rida juda maromiga yetgani e'tiborlidir. Amir nafaqat davrining, balki ayni lahzada, “taqdir”ning ziyosi bo'lsa ham, uning hukmronligi ostidagi xarob Hapalak qishlog'i asli amirning bir xasta, nochor, buzuq holatda ekanligiga ishora qilgan:

Ey jahondori zafar kavkabai davri falak,

Go'sh qil qissayi qishloqi xarobi Hapalak [2: 49].

Qishloqdagi ayanchli ko'rinishni ko'rsatib berish uchun shoir odamlar qolib, parrandalarning tasviriga urg'u qaratadi. Turfa qishloq parrandalari g'azabga minganligini, va buning sababi qishloqdagi, amirlikdagi ochlik, yo'qchilik ekanligini nazarda tutgan holda, tovug'i ignachi, o'rdak va g'ozlari kapalak kabi bo'lib qolganligini qayd etadi:

Turfa qishloqi g'azab karda ki parrandalari,

Tovuqi ignachi-yu, o'rdagu g'ozi kapalak.

Hapalak qishlog'ining yana bir qiyofasini uylarning qay darajada “hashamatli” ekanligini va bu uylar ko'rshapalaklarning makon tutgan manzilligini tasvirlash orqali quyidagicha yozadi:

Dema uy, balki zaminkandir, agar kirsas kishi,

Har taraf betiga urgaylar aning ko'rshapalak.

Boru yo'q uylarini banda bayon gar qilsam,

Bir katak, ikki kapa, uch olachuq, to'rt katalak.

Keyingi bandda esa shoir va nihoyat qishloq ahlining tasvirini gavdalandiradi. Parrandalari o'lar holatda bo'lgan qishloqdagi odamlar ham ulardan nari-beri hayot tarziga egaligi, qiyinchilik xalqni qiynab, och-nahor kun kechirayotganini va to'g'ridan to'g'ri bularning sababi ochlik ekanligini yozadi:

*Xalqini ko'rsang agar o'las-yu, qoqu-xarob,
Ochlikdan egilib qomati misli kamalak.*

Navbatdagi bandda yuqoridagilarni dalillash uchun turli tuman o't, ajriqning tomiridan tayyorlab yeydigan qishloq aholisi tasviri beriladi, achinarli holatni ushbu satrlardan anglash mumkinki, xalq-ki o't yeyib kechirayotgan ekan, bunday qishloqning, Vatanning parrandalari hasharot bo'lishi notabiiy emasdek:

*Ajrig' tomirini o'g'urida mayda tuyub,
Qaynatib kunda ichar, otini derlar sumalak.*

Tilla solig'i haqidagi band oldidan qiziq satrlarga duch kelishimiz mumkin. Bu qishloqning aholisi ancha taqvodor, diniy amallarni qilib yuradigan pok insonlar ekanligini, lekin ayni lahzada, qishloqda hatto, oddiy bir yuz-qo'lni yuvish uchun suv yetishmasligi, va bu ko'p ehtimol aynan shu narsa muammolarning ildizi ekanligini, xalq nochorligining asl sababi ekanligini anglash mumkin:

*Gar tohorat qisa qovmi suv topolmay nochor,
Betini qum bila yub (ko'zi) ga surgay guvalak...*

Shoir suv muammosini Qurama haqida yozilgan she'rida ham qayd etib o'tganligidan suvning taqchilligini tushunib olish mumkin.

*Turfa shahriki, aning sarsari monandi samum,
Kuydirib shiddati sarmosi xaloyiqni chu mum,*

*Har taraf anda olib xayli balo, favji hujum,
Suvi zahrobayi g'am, chashmalari ayni zaqqum,
Hosili mahsuli ofoti baqoyi Qurama [3: 64].*

"Hapalak" she'rining tilla solig'i haqidagi davomida shoir yana amirni ko'klarga ko'taradi, "adolatning shiyami" bo'lgan podshoh Hapalak ahliga marhamat qilishidan umid qiladi:

*Ey falak qadri adolat shiyamu mulki malak,
Marhamat chog'ida rahm ayla ba holi Hapalak.*

Kechagina tilla solig'ini eshitgan xalqning holatini ifodalash uchun xalq orasidagi *kapalagi uchmoq* iborasini qo'llagan shoir, yuqorida qo'llangan kapalak obrazini bejiz kiritmaganini tushunib olish mumkin, ya'ni "devorda osilib turgan miltiq oxirida otilgan" edi:

*Kecha go'yo eshitib shuhrati tilla pulini,
Hapalak qo'rqudan uchdi misoli kapalak.*

Hapalak xalqning dardini yoritish maqsadida yozilgan ushbu she'rda birdan bir chora amirning himmati, karomati ila kapalak yana o'z joyiga qo'nishini, hayot yana o'z tarziga qaytishini istaganicha (yana och-nahor, suvsiz holatiga degan ma'no yashiringan bo'lishi ham mumkin, chunki Maxmur tilla solig'ini bekor qilishi uchun oxirgi satrlarni yozganligini tushunish mumkin) yakun yasaydi:

*Himmating yo'lida bir tepa karomat qilgin,
Kapalak boz qo'nib joyiga bo'lgay Hapalak.*

Xulosa qilsak, she'r Qo'qon xonligidagi ijtimoiy hayotni, xonlar va beklar e'tiborsizligidan ezilgan aholining og'ir ahvolini, voqelikni tasvirlash orqali xonlikdagi real jarayonlarni, qiyinchiliklarni aniq va yorqin ranglarda ifodalaydi va muallif Vatani taqdiri uchun kuyunuvchi chin xalqparvar shoir ekanini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Zohidov V. O'zbek adabiyoti tarixidan. – Toshkent, 1961.
2. 2. Maxmur devoni, varaq, 49 a. (Ushbu devonni 1950-yil Po'latjon Qayumov va Charxiy (Asqarali Xamroaliyev) Qo'qon shahridan topgan).
3. 3. Maxmur devoni, varaq, 64-bet. (Ushbu devonni 1950-yil Po'latjon Qayumov va Charxiy (Asqarali Xamroaliyev) Qo'qon shahridan topgan).

Umida IMOMOVA,

*Termiz davlat universiteti roman-german tillari kafedrasini mudiri,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent*

LINGVOKULTUROLOGIK KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada lingvokulturologik kompetensiyani shakllantirishga qaratilgan zamonaviy pedagogik yondashuvlar tahlil qilinadi. Interfaol metodlar, raqamli ta'lim platformalari, autentik matnlardan foydalanish, loyiha asosida o'qitish, multimedia vositalari, madaniyatlararo muloqotga yo'naltirilgan topshiriqlar kabi samarali usullar ilmiy-nazariy asosda yoritiladi.

Kalit so'zlar: lingvokulturologik kompetensiya, madaniyatlararo muloqot, integrativ yondashuv, autentik materiallar, raqamli resurslar, interfaol metodlar.

Annotattion. This article analyzes modern pedagogical approaches aimed at forming linguocultural competence. Effective methods such as interactive methods, digital educational platforms, using authentic texts, project-based learning, multimedia tools, and tasks aimed at intercultural communication are highlighted on a scientific and theoretical basis.

Keywords: linguocultural competence, intercultural communication, integrative approach, authentic materials, digital resources, interactive methods.

Аннотация. В данной статье анализируются современные педагогические подходы, направленные на формирование лингвокультурологической компетенции. На научно-теоретической основе освещаются такие эффективные методы, как интерактивные методы, цифровые образовательные платформы, использование аутентичных текстов, проектное обучение, мультимедийные средства, задания, направленные на межкультурную коммуникацию.

Ключевые слова: лингвокультурная компетенция, межкультурная коммуникация, интегративный подход, аутентичные материалы, цифровые ресурсы, интерактивные методы.